

**ÇAMDİBİ 8 NOLU AP VE AÇS MERKEZİNE
BAŞVURAN KADINLARIN RİA KULLANMA DURUMU
VE BU KONUDAKİ BİLGİLERİNİN İNCELENMESİ**

Ahsen ŞİRİN*

Semra ALTINSOY**

ÖZET

Bu araştırmada Çamdibi 8 nolu AP ve AÇS Merkezine başvuran 100 kadının RİA kullanma durumunun ve bu konudaki bilgileri incelenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket formu kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre kadınların % 46.05'inin RİA ile korundukları saptanmıştır. Kadınların bu konudaki bilgileri ölçüldüğünde büyük bir çoğunlunun RİA lar hakkında bilgileri olduğu RİA'ların etkileri ve olumsuz yönleri konusunda da yanlış bilgileri olduğu saptanmıştır.

Halkın eğitilmesinde sorumluluk ve rol alan hemşirelere RİA'nın uygulanmasını sağlamada ve yanlış bilgilerinin düzeltilmesinde çok önemli görev düşmektedir.

GİRİŞ

Bugün aile planlamasına ilişkin çalışmalar, toplumun gelişmesine katkıda bulunmak amacı ile aileyi toplumun mutlu ve sağlıklı bir birimi haline getiren bilimsel bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir (2) .

*Ege Üni. Hemş. Yük. Ok. Kadın Sağ ve Hasl. Doğum Hasta. ögr. Göre. (DL) ••

**Ege Üni. Hemş. Yük. Ok. Mezun Hemşiresi

Ülkemizde nüfus artışının hızlı olması i kalkınma sürecinde bulunması. iş izlik, ana-çocuk ölümlert, konut, şehire gö gibi sosyo-ekonomik probl mlerini olma i nedeni ile aile planlamasına gerekinin duyulmaktadır (6).

Ülkemizde gebeligi önleyici yöntem kullanımında yıllara göre bir artı görülmektedir. Fakat bu artı n yeterli olduğu söylenemez. 19BB Türkiye Doğurganlık araştırmasında kadınlarda etkin yöntem kullanma oranının düşük olduğu saptanmıştır. Modern yöntem kullanma oranı 49. geleneksel yöntem kullanma oranı 51 olarak bulunmu tur (5).

RIA etkin v kullanımı kolay bir yöntem olması n deni ile tercih edilmektedir. Fakat bu uygulamada. kanama. ağrı. dü me. gebelik gibi yan etkiler görülebilir. Bu bağlamda uygulayan ki inin geniş anamnez alması pelvik muayenenin do-rm yapılması. kadının düzenli kontrol gelme i, kadının RiA konusundaki bilgi düzeyinin uygulamayı ve yan etkileri eti<ilediği literatürlerde belirtimi tir (1. 10. II).

RfA'larm etki mekanizmaları henüz tam olarak açıklanabilmiş değildir. ancak sp rrinin ovum implantasyonu veya endometriumu etkileyerek gebeliğt önlediği bilinmektedir. Son araştırmalar RiA'lann yalnızca uterus kavitesinde değil. fallop tüplerinde de etkili olduğu ve ovumun kaviteye ula madan e kisini gösterdiği düşünülmektedir (6). Günümüzde en fazla kabul gören, RiA'lar biyolojik etki yaratarak. makrofajlard, hareket ge Irrnekte. makrofajlarda spermleri fagosite etmektedir (9. 12). Ayrıca. RiA'lar spermlerin gerural bölgede hareketleri engelolarak sperrnle yumurtayı zedeleyip döllemeyi olanaksız hale de getirirler (7, B). RiA lallop tüplerindeki kasılmalan hızlandırarak ovumun dı arı atılmasına neden olur (12). RiA. lokal prostaglandin yapımını arttırarak implantasyonda önlemektedir. Bunlardan başka. mekanik olarak döllemiş yumurtanın endometriumdan ayırmasına n d n olurlar (1).

Yalnız a RiA lar ile ilgili d ğil. diğer aile planlaması yöntemlerinin tümünün ba arısında eğitim çok ön mlidir, ayrıca ğitim yalnızca kadına değil. şine de yapılmalıdır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma; tanımlayıcı. analitik. kesitsel bir alan araştırmasıdır.

Araştırma Evreni: Çamdibi 8 nolu AP ve AÇS'ye bağlı 15-49 yaşındaki evli kadınlar oluşturmuştur.

Araştırma Örnekleri: 21-28 Ocak 1994 tarihleri arasında Çamdibi 8 nolu AP ve AÇS'ye gelen 15-49 yaşındaki evli 100 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminin seçiminde "tesadüfi örnekleme seçimi tekniği" kullanılmıştır.

Veri Toplama: Veri toplamada anket formu kullanılmıştır. Kadınların İLLA kullanma durumu ve bu konudaki bilgilerini saptamak amacıyla düzenlenen anket formu; özel tanıtım sorulan, AP yöntemi kullanma durumu ile ilgili soruları. RLA lara ilişkin bilgi sorularını içermektedir.

BULGULAR VE YORUM

Deneklerin Sosyo Demografik Özellikleri

Tablo 1. Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Sayı	YÜR.Üc	
Yaş	15-19	3	
	20-24	26	
	25-29	37	
	30-34	15	
	35-39	10	
	40-44	3	
	45-49	6	
	Toplam	100	100
Eğilim Durumu	OYD	4	
	OY		
	ilkokul	56	
	Ortaokul	12	
	Lise	28	
Meslek	Yüksekokul		
	Toplam	100	100
	işçi	3	3
	Ev hanımı	90	90
Gelir Durumu	Memur	7	7
	Diger		
	Toplam	100	100
	Gelir gldere göre az	32	32
Gelir Durumu	Gelir gtdere göre fazla	3	3
	Gelir ve gider deriğ li	65	65
	Toplam	100	100

Tablo 1 incelendiğinde, deneklerin 52'sini 25-34 yaş grubu oluşturmuştur. Tüm denekler için yaş ortalaması $x \pm s$; $28,8 \pm 0,71$ 'dir.

Deneklerin 56'sı ilköğretim mezunu, 90'ı ev hanımı, 65'inin gelir ve gideri dengeli bulunmuştur. 1990 İzmir metropolünde evli ve doğurgan yaşta kadınların 56.33'ünün ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır (5). Bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Kadınların eşlerinin okur yazarlık oranına bakıldığında 43'ünün orta lise ve yüksek okulu bitirdiği saptanmıştır. Eşlerin 51'i işçi 10'u memur, 22'si esnaf bulunmuştur (Tablo 1). İzmir Karabağlar AÇS ve Alsansak AP eğitim merkezinde yapılan çalışmalara uygunluk göstermiştir (2).

Araştırma kapsamına giren kadınların evlenme süreleri 10 yıl ve daha az olanlar 76 bulunmuştur.

Deneklerin Doğurganlık Durumları ile İlgili Bilgiler:

Tablo 2. Kadınların Doğurganlık Durumlarına Göre Dağılımı

		Sayı	Yüzde
Gebelik Sayısı	0	3	3
	1-4	90	90
	5 ve üstü	7	$7x = 2.36 \pm 1.01$
	Toplam	100	100
Canlı Doğum	0	7	7
	1-4	91	91
	5 ve üstü	2	$2x = 1.86 \pm 0.95$
	Toplam	100	100
Düşük	0	76	76
	1-4	17	17
	2 ve üstü	7	7
	Toplam	100	100
Yaşayan Çocuk	0	8	8
	1	40	40
	2	38	$38x = 1.78 \pm 0.98$
	3 ve üstü	14	14
	Toplam	100	100
Ölen Çocuk	0	95	95
	1-4	4	4
	5 ve üstü	1	1
Toplam	100	100	

Tablo 2'de görüldüğü gibi deneklerin 90'ının 1-4 oranında gebelikleri olduğu. 91'inin 1-4 oranına canlı doğumu olduğu, 24'ünün düşük yaptığı, 40'ının 1 yaşayan çocuğa sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Bayık'ın İzmir Bornova İlçesinde yaptığı bir çalışmada ortalama gebelik sayısı 3.7 bulunmuştur (3).

Bu araştırmanın değerleri, bu değerlerin altında bulunmuştur.

Türkiye'de 1983 yılında 15-49 yaş kadınların 36.7'sinin 1987'de 31.8'inin 1988'de 42.2'sinin en az bir düşüğünün olduğu saptanmıştır. (4). Bu araştırmanın değerleri ülke genel değerlerinin altındadır. Bu durum araştırma bölgesinin ülke genelinden daha yüksek eğitim seviyesi göstermesine ve araştırmanın aile planlaması merkezine başvuran kadınlar arasında yapılmış olmasına bağlanabilir.

Deneklerin Aile Planlaması Yöntemi Kullanma Durumları ve Seçtikleri Yöntemler

Deneklerin 76'sının aile planlaması yöntemi kullandığı 24'ünün yöntem kullanmadığı saptanmıştır. Gebeliği önleyici yöntem kullanmayan 24 kadından 37.5'i çocuk istediğini, 16.66'sının sağlığa zararlı bulduğu, 12.5'ide eşinin istemediği saptanmıştır. 1988 Türkiye Doğurganlık Araştırmasına göre de kadınların 77'sinin yöntem kullandığı saptanmıştır (10).

Tablo 3. Kadınların Kullandıkları Aile Planlaması Yöntemine Göre Dağılımı

AP Yöntemi	Sayı	Yüzde
RIA	35	46.05
Hap	2	2.63
Kondom	4	5.26
Geri çekme	31	40.78
Diğer	4	5.26
Toplam	76	100.00

Kadınların 46.05'i, RIA, 40.78'inin geri ekme ile korundu-u saptanmıştır (Tablo 3). Ülke genelindeki sonu *lara* göre de RLA en ik kullanılan yöntemlerden biridir (2, 5).

Deneklerin RLA uygulama zamanları ile ilgili bilgilerinin 92.04 oranında doğru olduğu "doğumdan onra ne aman uygulanır" sorusuna 87.5'inin 4-6 hafta sonra şeklinde yanıtladığı. kimlere uygulanır oru una 32.95'inin bilmiyorum yanıtını verdiği saptanmıştır.

Denekler, RkA'larını 68. 8 oranı ile olumsuz yönleri olduğunu bildirmişlerdir. "Bir hamilelik olu tuğunda RIA çıkarılmalı mı?" sorusuna verilen yanıt 96.59 evet, 3.41 'i hayır şeklinde saptanmıştır. Yurdanur'un Ankara'da yaptığı bir araştırmada da RIA'lar i in kanser, yapar, şişmanlatır gibi olumsuz yanıtlar getirilmiştir (13).

Denekler "RIA kadınların adet düzenine etki eder mi? sorusuna verdikleri yanıtın 67.05'i evet, 32.95'inin ise hayır olduğu, "cinsel birle me sırasında erkek RIA'yı hisseder mi?" sorusuna verdikleri yanıtın 62.5'i hayır, 37.5'inin ise evet olduğu görülmü tür.

Denekler "düzenli olarak kontrole gitme gerekir mi?" sorusuna 100 evet yanıtını vermişlerdir. RIA'nın çıkarılma zamanı için 7L.59'u adet irasırıda. 12.05'i adetten sonra, 11.36'sl adetten önce şeklinde yanıt vermişlerdir.

Deneklertri, "RIA'yı kime taktırnayı tercih edersiniz?" sorusuna, 67 doktor, 15.91'i ebe. 7.95 hemşire'ye ekinde yanıt v rdiğt saptanmıştır.

Tablo 4. Kadınların Rla'larta İlgili Bilgiyi Nereden Ediniyor urunuz?" Soru una Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılım

Yanıt	Sayı	Yüzde
Komş'u- arkadaş	18	20.45
Sağlık el man.	52	59.45
Kitle ileUşim araçları	18	20.45
Toplam	88	100.00

Tablo 4'de görüldüğü gibi deneklerin 59.09'u RtA ile ilgili bilgileri sağlık elemanından öğrendiği saptanmıştır. Tekin'in çalışmasında kadınların 63.3'ünün komşu-arkadaşdan bilgi edindikleri, Ekizler de kadınların 40.50 ve Yurdanur'da 54 oranında komşu arkadaşdan bilgi edirildiği saptanmıştır (6. 10. 13).

Tablo 5. Kadınların Yaş Gruplarına Göre Halen Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Halen Yöntem Kullanma		Toplam	
	Evet	1-1 ayı r	Sayı	Yüzde
24 ve üstü	15 (5L.72)	14 (48.28)	29	100
25-34	45 (86.54)	7 (13.46)	52	100
35 ve yukarı	16 (84.21)	3 (13.46)	19	100
Toplam	76	24	100	100
	$\chi^2 = 13.128$	SO =2	P < 0.05	

Kadınların ya gruplarına göre halen gebeliği önleyici yöntem kullanma durumları incelendiğinde, kadınların yaşlarının artmasıyla gebeliği önleyici yöntem kullanma oranlarının arttığı görülmüştür. Özellikle 25-34 yaş grubundaki kadınların gebeliği önleyici yöntem kullanma oranlarının ok genç ve yaşlı olan kadınlara göre daha fazla olduğu saptanmıştır ($\chi^2 = 13.128$, SO = 2, P<0.05). (Tablo 5). Demir'in araştırmasında da aynı sonuç bulunmuştur (10).

Tablo 6. Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Halen Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumları	Halen Yöntem Kullanma		Toplam	
	Kullanıyor	Kullanmıyor	Sayı	Yüzde
OYD + İlkokul	45 (75.00)	15 (25.00)	60	100
Orta + Lise	31 (77.00)	9 (23.00)	40	100
Toplam	76	24	100	100
	$\chi^2 = 0.082$	SD = 1	P < 0.05	

Kadınların eğitim durumlarına göre gebeliğl önleyici yöntem kullanma durumlar incelendiğinde. orta ve lise mezunu olanların yöntem kullanma oranı 77 bulunmuştur ($x^2 = 0.82$. SO = 1 P<0.05) (Tablo 6).

Demir'in araştırmasında kadınların eğitim durumlarına göre kullandıkları gebeliğl önleyici yöntemlerin farklılık gösterdiği saptanmıştır. İlkokul mezunu olanların 68.42'sinin gebeliğl önleyici yöntem kullandıkları saptanmıştır (5).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadınların 76'sının aile planlaması yöntemi kullandığı bunlardan 53.94'ünün etkin yöntem kullandığı. RtA kullanma oranı ise 46.05 olarak saptanmıştır.

Araştırma kapsamına giren kadınların 76.14'ünün doktora RtA taktırmayı tercih ettikleri. RtA'larla ilgili bilgiyi 59.09 oranında sağlık elemanından edindikleri saptanmıştır.

Aile planlaması hizmetlerinin yaygınlaştırılması. kullanılan araç ve gereçlerin yeterli miktarda olması, halka eğitim ve rehberlik yaparak nitelikli sağlık personelinin yetiştirilmesi ile mümkündür. Halk eğitimi. toplumda lider olan kişilerden yararlanılarak yapılmalıdır. Eğitimde kitle iletişim araçlarından da yararlanılmalıdır.

- Evlilik danışma merkezleri kurulmalı. burada çiftlere rehberlik edilmelidir.

- Okul eğitim programlarına, bu konular alınmalıdır.

- R1A uygulama ünitesinde çalışan hemşire ve ebelerin kadınlara duygusal rahatlık kazandıracak bir ortam hazırlamaları. i lem hakkında bilgi vermeleri. katılımı sağlayacak ve bu konudaki başarıyı yükseltecektir.

RtA hakkında bilgilendirilmiş ve bu konunun önemini kavramış personel R1A kullanımındaki başarıyı arttırmaktadır.

Kontraseptif yöntem için başvuruların. sosyo-kültürel. dini ve çevresel pek çok etki altında bulunan bireyler oldukları. sağlık personelinin her zaman hatırlaması gereken noktalardır. Eğitim kişiye rahatlatıcı ve motive edici yapılmalı. gerekiyorsa eşinin eğitimi de ihmal edilmemelidir.

SUMMARY

THE KNOWLEDGE OF WOMEN, WHO ATTEND TO THE ÇAMDİBİ AÇS, ABOUT IUD, AND USE IUD

This research was designed to determine the usage of IUD and the knowledge of 100 women, who attend to the Çamdibi AÇS, about IUD.

The data was collected by means of a questionnaire conducted by the researchers.

The results showed that 46 of the women have been using IUD. When the knowledge of women about IUD was measured it was found that they had adequate knowledge. However, they demonstrated wrong knowledge about the effects and contraindications of IUD. Consequently, it is clear that nurses who have considerable responsibility and role in public education should inform the public about the usage of IUD and correct their wrong knowledge of IUD.

KAYNAKLAR

1. Akın A. Hekimler için Aile Planlaması El Kitabı. Ankara. 1983. s: 70-92.
2. Baloğlu A ve Dinçer Ö. "RIA Kullanımı Yan Etki ve Komplikasyon Sıklığına Etkileyen Faktörlerin Araştırılması". E.Ü.T.F. Dergisi. 28:4. 1479- 1484. 1989.
3. Bayık A. "Bornova Sosyalizasyon Bölgeleri İlçe Merkezinde Evli Doğurgan Çağdaki Kadınların. Düşüklerin Epidemiyolojik İncelenmesi", Doktora Tezi. E.Ü.İ.Y.O. 1983.
4. Bingül E. "Bornova Sartlık Bölgesine Bağlı Naldöken Mahallesindeki Evli Doğurgan 15-49 Yaşındaki Kadınların Kullandıkları AP Yöntemlerinin İncelenmesi". M. Sc. Tezi. E.Ü.İ.Y.O. 1993.
5. Demir Ü. "Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanımı ve Bunlara Etki Eden Sosyo-Demografik Özelliklerinin İncelenmesi". E.Ü.İ.Y.O. Dergisi. 8: 1. 31-39. 1992.
6. Ekizler İ. "RtA Ünlisine Başvuran Kadınların Eğitim Gereksinimleri". i. Uluslararası AÇS Hemşireliği Sempozyumu. E.Ü.F.N.H.Y.O. 1. İstanbul. 1992 s: 275-281.
7. Güler Ç ve Azak, A. Ana Sağlığı ve Aile Planlaması. Hatipoğlu Yayınevi. Ankara. 1993.

- I-Ü Tıp Hek Bülteni. "RiA Seçimi ve RiA Kullanımından Sonra Doğurganlığa Geçiş". I-I.Ü. .E.E. Yayını. 12:4.3-4. 1991.
9. Taşkın L. "Aile Planlamasının Aile ve Toplum Yönünden Önemi". T.H.D. i; 25-31. 1984.
10. Tekin N. "RiA Uygulanan Kadınların Sosyal ve Kültürel Yapılarının RiA Konplika-
yonlarının Görülmesine Olan Etkisi". i Uluslararası AÇS Herşirçğt
Sempozyumu İ. ü. f.N. H.Y.O. İstanbul. 1992. s: 101-105.
11. T.C. SSYB üfus Planlaması Genel Müdürlüğü, "Aile Planlaması". Ankara. 1977. s:
46-89.
12. Tümerdem Y. Halk Sağlığı, Toplum Hekimliği. İstanbul i 1992. s: 92-99.
13. Yurdanur. ve İnanc N. "Gebe ve Doğum Yapmış Annelerin Aile
Planlamasına ilişkin Bilgi Tutum ve Uygulamalarının Saptanması". TI-IO.
3:;29-33. 1983.